

Zeist, 1 maart 2022

Betreft: input CD hoofdlijnen debat 8 maart 2022

Geacht Kamerlid,

Op 8 maart vindt het hoofdlijnen debat met de nieuwe ministers en staatssecretaris plaats, waarin u in debat zal gaan over de koers van het kabinet de komende jaren. Wij vragen u aandacht voor de rol van mantelzorgers in het zorgstelsel, en de lessen die corona ons heeft geleerd hierin mee te nemen.

Daarnaast bieden we u een gezamenlijke inbreng als reactie op de motie waarin u als Kamer het kabinet heeft gevraagd met een integrale visie te komen op informele zorg¹. Samen met de Patiëntenfederatie Nederland, Per Saldo, KBO-PCOB, Anbo en Alzheimer Nederland doen wij hier graag een voorzet voor. Deze brief hebben we ook naar de bewindslieden gestuurd.

Stille ramp

16 februari jl. presenteerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid het eerste rapport over de aanpak van de coronacrisis. De Raad concludeert dat er te weinig aandacht was voor de situatie in verpleeghuizen en spreekt van een 'stille' ramp die zich daar voltrok. Een ramp die ook veel mantelzorgers in het hart heeft geraakt. De ramp die overigens niet zo stil was als het doet voorkomen. De signalen waren er wel degelijk, maar acties bleven lang uit.

Laten we ervoor zorgen dat we over een paar jaar niet terugkijken op de 'stille' ramp die zich op dit moment onder mantelzorgers aan het voltrekken is. De problemen -onder andere door het tekort aan zorgpersoneel en de bezuinigingen in gemeentes op zorg en ondersteuning (op huishoudelijke hulp en respijtzorg bijvoorbeeld) - worden op de mantelzorgers afgewenteld. Dit zal in de nabije toekomst versterkt worden. Deze situatie is voor mantelzorgers niet houdbaar. Ook nu worden vele signalen afgegeven, maar tot op heden is veel te weinig actie ondernomen.

Geleerde lessen tijdens corona

Direct vanaf het begin van de coronacrisis is de druk op mantelzorgers extra groot geweest. De gevolgen van de afgeschaalde zorg kwamen in veel gevallen op het bordje van de mantelzorgers terecht. Ze zijn daardoor meer tijd kwijt aan zorgen, ervaren meer fysieke en mentale belasting en hebben minder sociale contacten of tijd voor ontspanning. Uit onderzoek van MantelzorgNL blijkt dat in december 2021 ruim 80% van de meer intensief zorgende mantelzorgers zorgtaken heeft overgenomen van professionals². Bijna de helft (48%) ervaart zelfs regelmatig tot zeer vaak gevoelens van de zorg niet meer aan te kunnen.

Natuurlijk moeten er in een crisis harde keuzes gemaakt worden. Maar met de keuze om de meeste aandacht op de formele zorg te richten, waardoor de informele zorg het nakijken

¹ [Detail 2022D01640 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

² <https://backend.mantelzorg.nl/app/uploads/2021/12/Rapportage-corona-5e-golf-dec-2021.pdf>

had, kwamen met name mantelzorgers extra klem te zitten. Bovendien verwacht de formele zorg dat mantelzorgers de zorg overnemen bij afschaling. De mantelzorger kan echter niet afschalen; zij zijn het eindstation van de zorgketen. MantelzorgNL pleit er daarom voor dat mantelzorgers een gelijkwaardige positie krijgen, ze preventief ondersteund worden en er kaders worden geboden voor ondersteuning.

Gelijkwaardige positie voor de mantelzorger

We moeten toe naar een systeem waarbij de professionele zorg meebeweegt met wat de zorgvrager en diens netwerk kunnen en nodig hebben, waarbij sprake is van een gelijkwaardige verhouding tussen informele zorg en formele zorg. Dit vraagt om een omslag: de zorgprofessional sluit aan op het netwerk van de zorgvrager. De omkering die de ministers en staatssecretaris in hun Kamerbrief³ weergeven, krijgt hierdoor mede invulling. Zij spreken van een verschuiving van ziekte en zorg naar inclusiviteit en wederkerigheid.

Het formeel regelen van de positie van mantelzorgers – denk aan een mantelzorgverklaring – helpt om gelijkwaardigheid te creëren tussen de formele en informele zorgverleners. Zeker als mantelzorgers lang en intensief voor iemand zorgen.

>> Kunt u de ministers en staatssecretaris vragen hoe zij de verschuiving invulling gaan geven van ziekte en zorg naar inclusiviteit en wederkerigheid en wat dit betekent voor mantelzorgers?

>> Wilt u de ministers en staatssecretaris vragen hoe zij de komende kabinetsperiode ervoor gaan zorgen dat de positie van mantelzorgers verstevigd wordt?

Preventieve ondersteuning

Er zijn ruim 5 miljoen mantelzorgers in Nederland. Een groot deel daarvan redt het zelf, of is al geholpen met wat lichte ondersteuning. Uit onderzoek van het SCP blijkt echter dat zo'n 10% overbelast is⁴. Een belangrijk middel om overbelasting tegen te gaan is respijtzorg. Daar is 10 miljoen euro per jaar voor gereserveerd in de begroting bij het coalitieakkoord. In 2020 presenteerde Clémence Ross het rapport 'Aanjager respijtzorg'⁵ met daarin aanbevelingen om respijtvorzieningen tijdig, makkelijk en op maat beschikbaar te maken. De conclusies zijn nog steeds relevant, maar verbeteringen stranden nog te vaak op de complexiteit van het systeem.

MantelzorgNL vindt dat er geïnvesteerd moet worden in lokale en/of regionale respijccoördinatoren die ervoor zorgen dat de aanbevelingen uit het rapport van Clémence Ross uitgevoerd worden.

>> Kunt u de ministers en staatssecretaris vragen wat hun visie is op respijtzorg om overbelasting te voorkomen?

³ [Detail 2022D05812 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁴ SCP Blijvende zorg van zorg, dec. 2020: [Blijvende bron van zorg | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

⁵ Rapport 'Aanjager respijtzorg': [Rapport 'aanjager respijtzorg' | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Bied kaders voor mantelzorgondersteuning

De ondersteuning van mantelzorgers is vaak versnipperd en hangt in sterke mate af van de gemeente waarin je woont waarop je aanspraak kunt maken. Gemeentes moeten daarom gestimuleerd worden dat het budget dat ze krijgen voor de ondersteuning- en waardering van mantelzorgers daadwerkelijk inzetten voor dit doel. Dit budget zou geormerkt moeten worden, om voor elkaar te krijgen dat mantelzorgers voldoende ondersteund worden in hun zorgtaken.

Kaders kunnen helpen om de mantelzorgondersteuning binnen gemeenten goed in te richten. In het bestuurlijk akkoord 'Samen sterk voor mantelzorg' wordt een dergelijk kader uitgewerkt in acht vraaggebieden⁶.

>> *Wilt u de ministers en staatssecretaris vragen hoe ze de in het akkoord 'Samen sterk voor mantelzorg' opgenomen acht vraaggebieden daadwerkelijk gaan doorvoeren?*

>> *En kunt u de ministers en staatssecretaris vragen hoe ze ervoor gaan zorgen dat het budget voor mantelzorgondersteuning- en waardering ook werkelijk voor die doelen gealloceerd gaat worden (binnen de kaders van de gemeentelijke beleidsvrijheid)?*

Ten slotte

De coronacrisis heeft een blik in de nabije toekomst geworpen, waarin we te maken krijgen met vergrijzing, tekorten in de zorg en een afnemend potentieel aan mantelzorg. Laten we onze ogen niet sluiten en een volgende 'stille' ramp voorkomen. Dit vraagt om de zorg anders te organiseren waarbij de positie van mantelzorgers verstevigd wordt. Daarnaast zullen gemeenten meer moeten investeren in preventie om overbelasting te voorkomen, kaders voor mantelzorgondersteuning in het gemeentelijk domein weer leidend worden en het budget hiervoor geormerkt.

Wij wensen u veel succes bij uw inbreng. Bij vragen kunt u uiteraard contact met mij opnemen, via l.hoogendijk@mantelzorg.nl/ 06-23898705.

Met vriendelijke groet,

Liesbeth Hoogendijk,
Bestuurder MantelzorgNL

Bijlage: gezamenlijke brief van Patiëntenfederatie Nederland, Per Saldo, KBO-PCOB, Anbo, Alzheimer Nederland en MantelzorgNL als reactie op de motie over integrale visie op de informele zorg (5778-152)

⁶ [Samen sterk voor mantelzorg | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)